

Keeleinspektiooni 2015. aasta tegevuse aruanne

2015. aastal koostati keeleseaduse täitmise järelevalve käigus kokku 1879 kontrollakti, neist 1654-s fikseeriti keeleseaduse nõuete rikkumine. Esmakontrolli korras koostati 707 ja järelkontrollis 1172 akti. Saadeti välja 585 kirja (sh haldusmenetluse alustamise teavitused, ettekirjutus-hoiatused, märgukirjad ja selgitustaotlused). Menetleti 219 kaebust ja vastati 93-le teabenõudele.

Sunniraha rakendati 91-l korral kokku 5770 € ulatuses, sunniraha on laekunud 5780 €. Samuti laekus 1828 eurot varem määratud hoiatus- ja kiirmenetluse trahve.

Peamised järelevalvevaldkonnad olid eesti keele oskuse kontroll ja avaliku teabe keelenõuetele vastavuse kontroll.

Eesti keele oskuse kontroll

Hariduse valdkonnas kontrolliti 1309 (sh 1267 riigi- või munitsipaal- ning 42 erakooli) vene õppekeelega üldhariduskooli, kutseõppeasutuse või lasteaiapedagoogi eesti keele oskust. Kokku tuvastati 1187 nõuetele mittevastava keeleoskusega pedagoogi (88% kontrollituist), neist 1153 riigi- või munitsipaal- ning 34 erakoolides.

Tallinnas kontrolliti pedagoogide eesti keele oskust 16-s gümnaasiumis, neljas põhikoolis, viies kutseõppeasutuses ja kuues erakoolis; Harjumaal kolmes gümnaasiumis ja ühes põhikoolis (Paldiskis, Maardus, Keilas ja Kehras). Tallinnas ja Harjumaal kontrolliti lasteaiatöötajate keeleoskust kokku 15 lasteaias.

Ida-Virumaal oli tähelepanu keskmes kutseõppeasutuste (Narva Kutseõppekeskus ja Sillamäe Kutsekool) pedagoogide eesti keele oskuse kontroll. Narvas ja Kohtla-Järvel kontrolliti lasteaiatöötajate keeleoskust kummaski kaheksas lasteaias.

Esmakontrolli korras kontrolliti 291 pedagoogi eesti keele oskust. Tuvastati 167 keeleseaduse rikkumise juhtumit (57%). Järelkontrollis kontrolliti 978-le pedagoogile varem tehtud ettekirjutuse täitmist, selgus, et ettekirjutuse oli täitnud 264 pedagoogi (27%); 712-l juhul pikendati ettekirjutuse täitmise tähtaega, kusjuures rohkem kui 500-le neist tehti koos ettekirjutusega sunnirahahoiautus. Ettekirjutuse täitmata jätmise eest rakendati sunniraha kokku 35 üldhariduskooli pedagoogi ning 52 lasteaiapedagoogi suhtes.

Tartu- ja Valgamaa vene õppekeele koolide ja lasteaiapedagoogide eesti keele oskust kontrolliti keeleoskust tõendavate dokumentide alusel, mille tulemusel tuvastati, et 198-st kontrollitud üldhariduskooli pedagoogist puudub nõutav dokument viiel (2,5%) ning 167-st lasteaiatöötajast puudub keeleoskustunnistus 22-l töötajal (13%).

Tervishoiu ja sotsiaalhoolde valdkonnas kontrolliti 45 töötaja (arstid, sh perearstid, meditsiiniõed, hooldustöötajad) eesti keele oskust Tallinna Lastehaiglas, SA-s Tallinna Koolitervishoid, AS Lääne-Tallinna Keskhaigla Nakkuskliinikus, Valga haiglas, neljas perearstikeskuses, MTÜs Valgamaa Tugikeskus, OÜs Paju pansionaadid ja Mustamäe sotsiaalkeskuses. Kokku tuvastati 37 ilma nõutava keeleoskusega töötajat (82% kontrollituist).

Esmakontrollis kontrolliti AS Lääne-Tallinna Keskhaigla Nakkuskliiniku 21 meditsiiniõe keeleoskust ja tuvastati 16 nõuetele mittevastava keeleoskusega töötajat, kellest 13-le tehti tasemeeksami sooritamise ja kolmele keeleoskuse täiendamise ettekirjutus.

Järelkontrollis kontrolliti 25-le meditsiini- või sotsiaaltöötajale tehtud ettekirjutuse täitmist. Selgus, et neist 10 on ettekirjutuse täitnud, 15-l juhul pikendati ettekirjutuse täitmise tähtaega, neljale töötajale määrati sunniraha.

Riigi- ja kohaliku omavalitsuse ametnike ning nende hallatavate asutuste töötajate (Narva ja Sillamäe Linnavalitsus, Päästeameti Ida Päästekeskus, Politsei- ja Piirivalveameti Ida Prefektuur) eesti keele oskust kontrolliti 185-l juhtumil, tuvastati 145 nõuetele mittevastava keeleoskusega ametnikku või töötajat (78%).

Politseiametnike eesti keele oskust kontrolliti PPA Ida Prefektuuris. Kokku kontrolliti 30 politseiametnikku: 12 esmakontrollis ja 18 järelkontrollis. Esmakontrolli läbinutest vastas kõigi töötajate keeleoskus nõutavale tasemele. Varem tehtud ettekirjutuste järelkontrollis selgus, et seitse ametnikku olid ettekirjutuse täitnud, viis ametnikku oli teenistusest vabastatud, kuuele tehti ettekirjutus sooritada C1-taseme eksam.

Narva Linnavalitsuses kontrolliti seitsme ametniku keeleoskust järelkontrolli korras ja ühe ametniku keeleoskust esmakontrollis. Järelkontrollis tehti kindlaks, et kaks ametnikku on ettekirjutuse täitnud ning kahele tehti ettekirjutus koos sunniraha hoiatusega, kaks ametnikku on teenistusest vabastatud. Esmakontrollis selgus, et kontrollitava keeleoskus vastab nõutavale tasemele.

Päästeameti Ida Päästekeskuses kontrolliti kokku 129 päästeametniku keeleoskust: esmakontrolli korras 32 ja järelkontrollis 97. Esmakontrollis tuvastati 12 nõutavale tasemele mittevastava keeleoskusega päästeametnikku ning järelkontrollis selgus, et ettekirjutuse oli täitnud kuus päästeametnikku (6%), 91-l juhtumil pikendati ettekirjutuse täitmise tähtaega ning 62-le tehti koos ettekirjutusega hoiatus sunniraha määramise kohta.

Päästeameti Lõuna Päästekeskuses (Valgamaa, Võrumaa, Tartumaa, Viljandimaa) kontrolliti 581 töötaja keeleoskuse vastavust dokumentide alusel. Selgus, et valdav enamik on omandanud eestikeelse hariduse, kuuel töötajal on nõutavale tasemele vastav keeleoskustunnistus.

Sillamäe Linnavalitsuses kontrolliti 23 ametniku keeleoskust: esmakontrolli korras kontrolliti 22 ametniku keeleoskust, kusjuures tuvastati 21 keeleoskuse rikkumise juhtu, 15-le ametnikule tehti koos ettekirjutusega sunniraha hoiatus. Järelkontrollis selgus, et ühe ametniku teenistussuhe on lõpetatud.

Ida-Virumaa järelevalvetalituse ametnikud kohtusid Päästeameti Ida Päästekeskuse juhtide ning Sillamäe linnapeaga ning arutasid päästeametnike ja linnaametnike eesti keele oskuse parandamise võimalusi.

Müügi- ja teenindustöötajate eesti keele oskust kontrolliti Tallinna, Saue, Paldiski, Maardu Kohtla-Järve ja Valga Maxima keti kauplustes, Selveri keti Lasnamäe kauplustes, AS OG Elektra kauplustes Tallinnas, Jõhvis; Rimi ja Säästumarketi kauplustes, Prisma Peremarketi Sikupilli kaupluses, Konsumis, Sportlandi Tallinna kauplustes, Paldiski kaubamajas ja muudes väiksemates poodides.

Maxima kauplustes kontrolliti kokku 258 töötaja eesti keele oskust, tuvastades 205 ebapiisava keeleoskusega töötajat (72%). Teenindus- ja müügitöötajatele tehtud ettekirjutuste järelkontrolli läbis 56 töötajat, kusjuures 29-l juhul tuvastati ettekirjutuse täitmine (52%).

Teenindustöötajate keeleoskust kontrolliti kaebuste alusel viiel juhtumil, tehti neli ettekirjutust ja üks sunniraha hoiatus.

Eesti keele oskuse nõuete täitmist kontrolliti 25-s korteriühistus Tallinnas, Tartus ja Pärnus inspeksioonile laekunud kaebuste alusel, mille ajendiks oli paljudel juhtudel juhatuse liikmete ebapiisavast eesti keele oskusest tingitud eestikeelse avaliku teabe puudumine, aga ka eesti keele kasutamise nõude eiramine suulises ja kirjalikus asjaajamises, sh korteriühistu üldkoosolekutel. Kaebuste menetlemisel on saadetud järelepärimised ning märgukirjad ettepanekuga tagada eestikeelne avalik teave ja asjaajamine ning eestikeelse suhtlemise võimalus.

Turvatöötajate keeleoskust kontrolliti meile laekunud kaebuste alusel kokku üheksas turvafirmas, mis osutavad turvateenust kaubanduskeskustes (G4S, USS Security Eesti AS, OÜ Grifs, Skarabeus Julgestusteenistus, 1-Pints Security OÜ, Topsec Turvateenused, OÜ Articard, Securitas Eesti AS ja Dussmann Eesti OÜ). Ilmnes, et 34-st kontrollitust oli 8 saanud hariduse eesti keeles, 12-l oli nõutav keeleoskustunnistus ja 14-le töötajale tehti ettekirjutus sooritada tasemeeksam. Dokumentide alusel kontrolliti G4S Lõuna-Eesti järvede rannavalves turvateenust osutavate töötajate keeleoskust. 31-st töötajast oli 29-l eestikeelne haridus, teistel oli nõutav keeleoskustunnistus.

Eesti keele kasutamise nõuete täitmise järelevalve

Eesti keele kasutamise nõuete täitmise järelevalves kontrollisid keeleametnikud avaliku teabe ja reklaami ning asjaajamise, samuti tarbijateabe suhtes kehtivate nõuete täitmist Tallinna ja Tartu ning mitme teise linna (Valga, Elva, Viljandi, Haapsalu, Pärnu, Maardu, Paldiski, Kuressaare) avalikus teabes, kaubandusettevõtetes, nende veebilehtedel ning mitmesugustel laatadel, festivalidel ja kampaaniaüritustel. Jälgiti ka keelekasutusnõuete täitmist valimisreklaamis.

Kõige rohkem tuvastati eksimusi tarbijateabe avalikustamisel ning ärinimede (kaubamärgi) või reklaami suhtes kehtiva eestikeelse tõlke lisamise nõude täitmisel.

Rikkumiste tuvastamisel saadeti 340-l juhtumil märgukiri, milles selgitati keeleseaduse nõudeid ja tehti ettepanek puuduste kõrvaldamiseks. Kõige rohkem märgukirju (216) saadeti võõrkeelse avaliku teabe või reklaami kohta, 80-l juhtumil tehti ettepanek lisada tegevuskoha võõrkeelsele liiginimetusele (cafe, outlet, pub jms) eestikeelne tõlge, 50-l juhtumil menetleti võõrkeelse reklaami või avaliku teabega seotud rikkumisi, 4 juhtumil eksimusi kirjakeele normi vastu, 74-l juhtumil eestikeelse asjaajamise õiguse eiramist või eestikeelse tarbijateabe puudumist. 23-l juhtumil tehti ettepanek lisada äriühingu või sihtasutuse võõrkeelsele veebilehele eestikeelne teave.

Võrreldes möödunud aastatega on märgatavalt suurenenud nende ettevõtjate hulk, kes on Keeleinspeksiooni märgukirjas tehtud ettepanekut arvestanud ning eestikeelse teabe lisanud.

48-l juhtumil alustas keeleametnik haldusmenetlust ning 24-l korral tehti ettekirjutus koos sunniraha hoiatusega.

Täienduskoolituse õppekavadele eelhindangu andmine

Keeleinspeksioon menetles 2015. aastal kolme koolitusfirma õppekavade vastavust kehtestatud nõuetele, kõik koolitajad said tegevusloa määratud tähtaja jooksul (Kirjatäht OÜ, Opus Lingua OÜ, A&E Keeltekool).

Kaebuste lahendamine, teabenõuetele vastamine, nõustamine

Reklaamifirmad pöördusid telefoni või e-posti teel rohkem kui 40-l korral Keeleinspeksiooni poole järelepärimisega hinnangu saamiseks oma klientide esitatud reklaamikavandile, et enne selle teostamist veenduda reklaami vastavuses keeleseaduse nõuetele.

2015. aastal laekus posti teel ja veebilehe vahendusel 93 teabenõuet ja 160 kaebust. Teabenõudeid esitati kõige rohkem võõrkeelsete väljendite (nt tegevuskoha- või tootenimetustes, kaubamärgis või tunnuslauses) kasutamise õiguspärasuse ja neile eestikeelse tõlke lisamise nõude kohta avalikus teabes ja reklaamis. Paluti selgitust keeleoskuse nõuete rakendamise ning töölase eesti keele oskuse kategooriatunnistuste kehtivuse kohta, samuti keelekasutuse kirjakeele normile vastavuse kohta. Teabenõuetele vastati kirjalikult määratud tähtaja jooksul.

Kaebustest puudutas valdav osa teenindus- ja müügitöötajate ja korteriühistute juhatuseliikmete või töötajate eesti keele oskust. Kaebustes väljendati rahulolematust ka ärinimedele ja avaliku teabe võõrkeelsuse, eestikeelsele tarbijateabe puudumise kohta, eestikeelsele tekstile lisatud võõrkeelse teksti üle, samuti kaubanduskeskustes edastatava võõrkeelse helireklaami üle.

Kakskeelsete tänavanimisiltide kohta laekus kaebusi Paldiskist, Narva-Jõesuust, Vastseliinast ja Saku vallast. Linna- või vallavalitsusele saadetud märgukirjas tehti ettepanek kakskeelsed sildid eemaldada, mille kõik asjaomased asutused täitsid viivitamata.

2015. a laekus Keeleinspeksioonile mitmeid kaebusi keeleseaduse nõuete eiramise kohta Forum Cinemas Narva Astri kinos. Kaebuste lahendamisel alustati haldusmenetlust ning kuulati ära Forum Cinemas AS juhatuse põhjendused ning ettepanekud olukorra lahendamiseks. Praegu näidatakse Astri kinos eesti keelde dubleeritud või subtiitritega varustatud filme oma saalis (saal 3), nii et igas ajatsoonis oleks võimalik vaadata eestikeelse tõlkega varustatud filmi. Keeleinspeksioon jätkab selle kokkuleppe täitmise jälgimist.

Narva Linnavolikogu asjaajamiskeele kohta laekunud kaebuste kontrollimise eesmärgil viibisid keeleinspektorid 19. novembril toimunud Narva Linnavolikogu istungil, mis toimus seekord lühendatud päevakorraga ja keeleseaduse rikkumisi ei tuvastatud.

Keeleinspeksioon oli 2015. aastal menetlusosaline (vastustaja) ühes haldusasjas. Tallinna Halduskohus arutas 22.09.2014 OÜ Jaclyn kaebust Keeleinspeksiooni 04.03.2014 ettekirjutushoiatuse nr 21-SR-14 tühistamise nõudes, mida kohus ei rahuldanud.

OÜ Jaclyn vaidlustas otsuse ringkonnakohtus ning kohtuistung määrati 21. aprillile 2015. Tallinna Ringkonnakohtus tegi otsuse 20. mail 2015, jättes OÜ Jaclyn apellatsioonkaebuse rahuldamata. Keeleinspeksiooni ettekirjutuse kohaselt tuli OÜ-l Jaclyn lisada kaupluse võõrkeelsele avalikule teabele eestikeelne teave.

Erinevalt eelmistest aastatest ei kohaldanud keeleametnikud 2015. a väärteomenetlust, sest karistusõiguse põhimõtete muutumisest tulenevalt ei käsitata keeleoskuse rikkumist füüsilise isiku poolt enam väärteona ning põhiliseks mõjutusvahendiks jääb sunniraha, mille rakendamise juhtumite arv on kasvanud. Keeleoskuse rikkumiste menetlemisel on esmaseks mõjutusvahendiks ettekirjutus koos sunnirahahoiatusega, mille eiramise korral kohaldatakse sunniraha.